

Förslag till ny bebyggelse och utformning av Tuna torg. Illustration av ÅWL arkitekter.

ANTAGANDEHANDLING

Gestaltningssprogram med riktlinjer för utformningen av

Vallentuna centrum

Innehållsförteckning

Utgångspunkter för programmet	3
- Strukturplan och gestaltningsprogram för Centrala Vallentuna.	
Framtidens Vallentuna, småstaden	3
Vallentuna centrums utveckling	4
Centrums struktur	5
- Problem i befintlig struktur	
- Roslagsbanans barriäreffekt	
- Gågatan Tuna torg - Pingstkyrkan	
- Entréerna	
- Tellusområdet	
Riktlinjer för planering	6
- Stråk	7
- Siktlinjer	8
Bebyggelsen i Vallentuna centrum	9
Riktlinjer för utformning	10
- Byggnaders utformning	
- Färgsättning och material	
- Skyltning	11
Den offentliga miljön	12
- Entréerna	
- Torget	
- Det gröna	15
- Konstnärlig gestaltning	16
- Kommunalhusparken	
- Möblering	
- Tillgänglighet	17
- Trygghet	
- Belysning	18
- Trafik	
- Parkering	19

Gestaltningssprogrammet har tagits fram av en projektgrupp inom Vallentuna kommun.

I projektgruppen har medverkat:
Kulturchef: Pernilla Järveroth
Kommunträdgårdsmästare: Maria Rydell
Bygglovarkitekt: Marita Widehagen
Planarkitekt: Oskar Pihl

Foton

Tagna av: s. 1 M.Rydell, O Pihl, K Berglund, O Pihl, s.2 Bergslagsbild, s.5 O Pihl, s.8 S Blom, s.9 S Blom, O Pihl, s.11 O Pihl, s.13 S Blom, s.14 M Rydell, s.17 M Rydell, s.18 O Pihl, s.19 O Pihl.

Illustrationer

Framtagna av: s.1 ÅWL arkitekter, s.9 ÅWL arkitekter, s.9 WSP, s.10 ÅWL arkitekter, s.12 ÅWL arkitekter, s.13 WSP, s.14 WSP, s.16 Nyréns arkitekter.

Underlagsmaterial

Strukturplan för centrala Vallentuna

Strukturskiss för centrala Vallentuna, White arkitekter September 2008.

Offentliga rum i Vallentuna centrum - Program WSP arkitekter

Utredningsskisser av ÅWL arkitekter, för Vallentuna centrum AB och Skanska.

Översiktsplan 2010-2030

Utgångspunkter för programmet

Beslut om att ta fram ett gestaltningsprogram för Vallentuna centrum fattades av kommunstyrelsen i Vallentuna, 2007-04-16. Programmet ska enligt beslutet innehålla riktlinjer för utformningen av Vallentuna centrum. Vid sammanträdet gavs även uppdrag att ta fram en detaljplan för att möjliggöra en förtätning av Vallentuna centrum väster om Roslagsbanan.

Kommunstyrelsen beslöt att vid utformningen av centrum ska särskild hänsyn tas till trygghetsskapande åtgärder, belysning, tillgänglighet och till siktstråk mot det planerade bibliotek och kulturhuset samt Allévägen och gågatan öster om Tärningen.

Som underlag för gestaltningsprogrammet har *Riktlinjer för utvecklingsområdet centrala Vallentuna* och *Strukturplan och gestaltningsprogram för centrala Vallentuna* använts. Strukturplanen antogs av kommunfullmäktige, 2005-12-19.

I arbetet med gestaltningsprogrammet har centrums för- och nackdelar analyserats.

Riktlinjerna betonar de kvalitéer som finns i den befintliga centrummiljön. Centrum ska utvecklas och förändras utan att karaktären går förlorad. Gestaltningsprogrammet ska bidra till att stärka Vallentuna centrums identitet.

Flygfoto över centrala Vallentuna.

Framtidens Vallentuna, småstaden

Vallentuna är en kommun som står inför stora förändringar. Under en trettioårsperiod räknat från år 2000 beräknas Vallentuna få 20 000 nya innevånare. En befolkningsökning som till stor del kommer att hamna i centrala Vallentuna.

Hur centrala Vallentuna ska utvecklas för att möta den framtida befolkningsökningen anges i *Riktlinjer för utvecklingsområdet centrala Vallentuna*. I strukturplanen anges att centrala Vallentuna ska utvecklas med småstaden som förebild. Området ska utvecklas till en småskalig kvartersstad. Bebyggelsen på båda sidor om Roslagsbanan ska bli en tydlig enhet.

Utvecklingen av centrala Vallentuna skapar ett ökat underlag för den kommersiella

delen av centrum. Samtidigt kommer det att ställas högre krav på kommunal service.

För att kunna klara konkurrensen från andra centra behöver Vallentuna centrum utvecklas. Nya bostäder och verksamheter planeras i centrum. Centrum ska förtätas med ett nytt bibliotek och kulturhus samt fler handelslokaler och bostäder. Kommunen ska renovera och rusta upp de offentliga miljöerna. Samtidigt pågår det planering för en omfattande bostadsutbyggnad öster om Roslagsbanan.

Kommunens förhoppning är att den nya bebyggelsen ska minska barriären mellan områdena på båda sidor Roslagsbanan.

Vallentuna centrums utveckling

Vallentuna centrum skiljer sig från många andra förortscentra genom att bostäder och arbetsplatser till stor del är integrerade. Vallentuna kyrka, stationssamhället och Tellus industribyggnader ger centrum ett historisk sammanhang.

Vallentuna var länge ett agrart jordbruks-samhälle. Jordbruket var den dominerande verksamheten i Vallentuna långt in på 1900-talet. I Vallentuna centrum finns inte många spår kvar av de traditionella jordbruksmiljöerna och dess bebyggelse.

Vallentuna är desto mer känt för sin fina medeltidskyrka och de många lämningarna från slutet av järnåldern. I området kring Vallentunasjön finns flest runristningar i hela Sverige.

När Roslagsbanan byggdes i slutet av 1800-talet anlades en station i närheten av Vallentuna kyrka. Nya möjligheter skapades för jordbrukarna i Vallentuna. Varor kunde lätt transporteras till och från huvudstaden. Vallentuna utvecklades till ett mindre stations-samhälle.

Roslagsbanan bidrog även till att en del industrier etablerades i Vallentuna. I början av 1900-talet fanns två tegelbruk i närheten av centrum och under 1950-talet etablerades verkstadsföretaget Tellus maskin i Vallentuna.

Avståndet till Stockholm gjorde att Vallentuna växte utifrån sina egna förutsättningar.

Under 1950-talets slogs många små kommuner

Flygfoto över centrala Vallentuna 1965.

i hop och bildade större kommuner. 1952 slogs socknarna Frösunda, Markim, Orkesta och Vallentuna ihop till Vallentuna kommun. 1971 anslöts Össeby kommun med socknarna Kårsta, Vada och Össeby-Garn till Vallentuna och dagens "storkommun" bildades.

I och med kommunsammanslagningarna blev Vallentuna huvudorten i den nya kommunen. Förvaltningar och kommunal service kom till stor del att hamna i Vallentuna centrum.

Stationssamhället vid Roslagsbanan växte till ett centrum med egen karaktär och identitet.

När regionen växer kraftigt och Vallentuna blir allt mer integrerat med grannkommunerna ökar konkurrensen från andra centra.

Vallentuna centrum har dock fördelar. Den kontinuerliga utveckling ger området en historia. De förtätningarna som planeras gör att centrum utvecklas mot en modern småstad men med historiska rötter.

Centrums struktur

Bebyggelsen har i stora drag utvecklats runt Vallentuna station. Väster om stationen planerades centrum med bostäder och butiker och öster om stationen förlades industrin.

I centrum finns bostäder, butiker, kontor och restauranger. Biblioteket och förvaltningarna ligger samlade kring Tuna torg. Bebyggelsen är småskalig och delvis ordnad i kvarter.

Öster om Roslagsbanan är byggnaderna större och Tellus gamla industribyggnader dominerar miljön. Bilhandel och olika verksamheter sätter prägel på området.

De gamla industrihallarna har delvis omvandlats så att de nu innehåller verksamheter som gymnasium, gym- och simanläggning samt Nova, ungdomens hus.

Problem i befintlig struktur

Roslagsbanan är en kraftig barriär genom hela Vallentuna. Särskilt tydligt är det i centrum. Spårområdet är inhägnat och passagerna över spåren är inte anpassade till det omgivande vägnätet. Verksamheter och rumsliga samband delas upp.

(Se den streckade linjen vid 1 på kartan.)

Längs gågatan mellan Tuna torg och Pingstkyrkan finns flera stora butiker. Utformningen av bebyggelsen är tung och sluten. I bottenvåningarna finns långa partier som saknar fönster. I kombination med kraftiga skärmtak upplevs stråket som trångt.

(Se linjen vid 2 på kartan.)

Tuna torg har bra proportioner. Torgets rumsliga avgränsning är dessvärre otydlig. Den obebyggda tomten gör att platsen flyter ut. (Se vid 3 på kartan.) Nivåskillnader skapar problem bl.a. för tillgängligheten. Trappan har en direkt olämplig utformning. De häckar som placerats vid torget försämrar sikten och förstärker de olika nivåerna. (Se ringen vid 4 på kartan.)

Mellan Tunahuset och Kommunhuset har träd och häckar planterats i grupper. Dessa bildar små platser med bänkar, cykelparkeringar, lek mm. Dispositionen är sådan att funktionerna inte integreras i det naturliga flödet.

Utformningen av gaturummet kring Tvärbanan skulle kunna vara en förebild för Roslagsbanan.

Även framkomligheten mellan de olika byggnaderna och verksamheterna hindras. (Se punkt 5 på kartan.)

Väsbyvägen och Roslagsbanan har begränsat möjligheterna att bygga ut centrum åt söder och öster. Resultatet har blivit att centrum vänder sig inåt mot de omgivande gatorna. Mot centrums entréer, Banvägen, Mörbyvägen, Gärdesvägen, Väsbyvägen, Skördevägen vänder sig gavlar eller slutna fasader. (Se den punktprickade linjen vid 6 på kartan.)

Tellusområdet är tydligt separerat från centrum av Roslagsbanan. Den storskaliga miljön upplevs som otrivsamt. (Se punkt 7 på kartan.)

Riktlinjer för planering

Centrala Vallentuna ska enligt strukturplanen utvecklas mot ett samhälle med småstads-karaktär. I strukturplanen redovisas översiktligt hur den nya bebyggelse utformas i olika kvarter.

För att skapa förutsättningar för en stadsmässighet bör Vallentuna centrum innehålla en blandning av verksamheter, handel och bostäder. Vidare måste sambandet med området öster om Roslagsbanan förbättras.

Bebyggelsen ska inte ha sådan täthet att kvarteren blir helt slutna. Målet bör snarare vara att ordna bebyggelsen så att det bildas tydliga gaturum. Bebyggelsen bör därför placeras längs angivna linjer eller i fastighetsgräns. På så sätt blir utformningen av gatumiljön stadsmässig och välordnad.

I anslutning till befintlig bebyggelse bör utformningen av kvarteren i stor grad anpassas till förutsättningarna. Där är det kanske lämpligare med en öppnare kvartersstruktur med t ex stads-villor.

Bibliotek och kulturhuset utformas som en solitär vilket gör att byggnaden kommer att avvika från kvartersstrukturen. Utformning och placering kan däremot bidra till att byggnaden blir ett tydligt landmärke i centrum.

Vid nybyggnation bör stor omsorg visas de fasader som vetter mot Banvägen, Centralvägen, Allévägen och den Norra tomten.

Karta över centrala Vallentuna. Befintlig bebyggelse i svart, planerade ny och ombyggnationer i rött.

För att förstärka Gärdesvägens samband med centrum bör ny bebyggelse längs Gärdesvägen vändas mot gatan.

Gränserna mellan offentlig mark (gator, torg och parker) och privat mark ska vara tydliga.

Fastighetsindelningar och gemensamhetsanläggningar bör utformas så att de stödjer sådana gränser.

Om ett kvarter delas i flera fastigheter ska det vara möjligt att bygga ihop bebyggelsen i fastighetsgränserna.

Planeringen av Vallentuna centrum ska inriktas mot en blandning av verksamheter och bostäder.

Centrum ska utvecklas till en stadsmässig miljö.

Stråk

För att få ett område att bli stadsmässigt måste det finnas stråk där folk rör sig.

I Vallentuna centrum skapar stationen i kombination med handeln och verksamheterna i centrum ett trivsamt folkliv. De två stora stråken är Allévägen/Vallentuna station och Norra tomten/Centralvägen. Stråken har god genomströmning av folk dagtid.

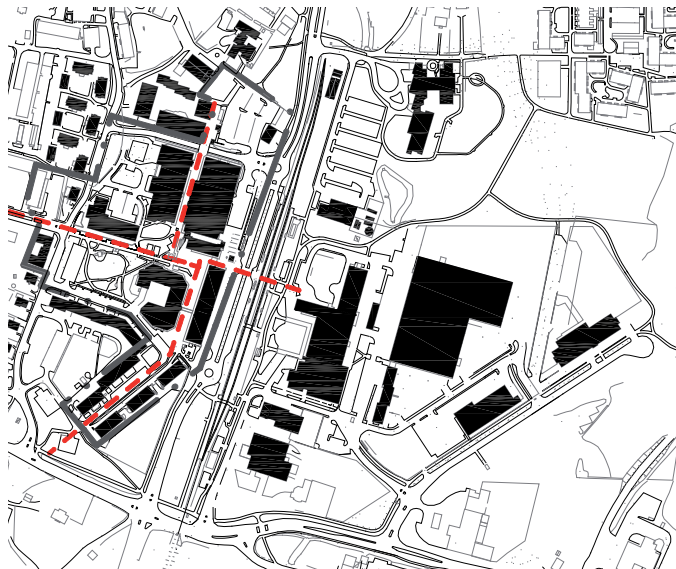
Stråken är i huvudsak bilfria och utgör huvudförbindelserna för gående genom centrala Vallentuna. En inbyggnad eller inglasning av centrum skulle innebära att möjligheten att röra sig genom centrum skulle försvinna. Området skulle förlora en stor del av stadskaraktären.

Bredden på Torggatan mellan Tuna torg och Norra tomten bör bevaras. Eventuell ny bebyggelse längs gatan får inte påverka flödet genom området. Ny bebyggelse får heller inte försämra sikten mellan centrums olika delar.

Utformningen av ytan mellan Tunahuset och Kommunhuset bör förändras. Möbler och planteringar hindrar folk från att röra sig obehindrat.

För centrum vore det värdefullt om Roslagsbanans barriäreffekt minskade.

Spårbunden trafik behöver inte innebära stängslade spår och överstora perronger. Spårvagnar brukar t ex inte bli stora barriärer i stadsmiljön. Om förbindelserna över Roslagsbanan förbättras, ökar möjligheterna att Tellusområdet blir en integrerad del av centrum.

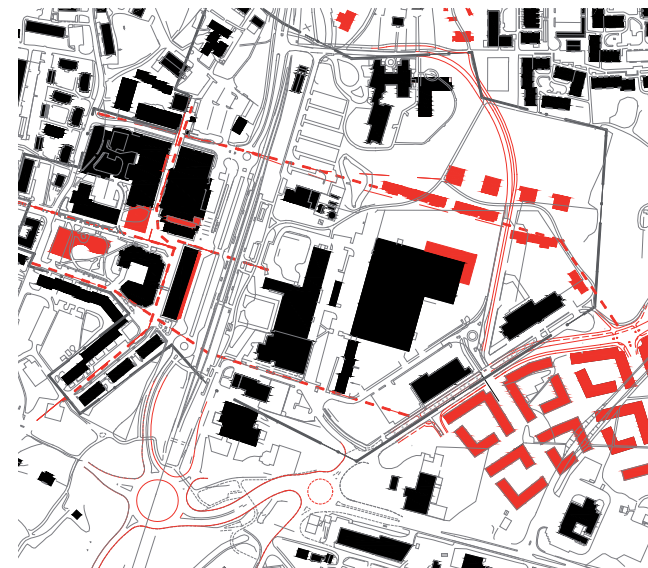

Karta som visar centrums utbredning och stråken genom centrum.

Stor omsorg bör därför läggas på utformningen av passagerna över Roslagsbanan.

Om passagerna över Roslagsbanan blir genare och bättre anpassade till de omgivande vägarna skulle Skördevägen/Gymnasievägen och Centrumpassagen/Åby gata kunna bli två möjliga nya gångstråk.

En förutsättning för att detta är att det skapas nya målpunkter på båda sidor om Roslagsbanan. Ny bostadsbebyggelse i Tellusområdet och Åby ängar skapar nya målpunkter öster om Roslagsbanan. Väster om Roslagsbanan skapas nya målpunkter med det nya bibliotek och kulturhuset samt ny bebyggelse på Norra tomten.

Karta som visar en möjlig framtida utbredning av centrum samt nya möjliga stråk.

Entréerna till centrum måste bli tydligare.

Ny bebyggelse ska placeras så att tydliga gaturum bildas.

Inglasning av gator och torg ska undvikas.

Förbindelserna över Roslagsbanan måste förbättras så att Tellusområdet blir en mer integrerad del av centrum.

Passagerna över Roslagsbanan måste bli bättre anpassade till det omgivande vägnätet.

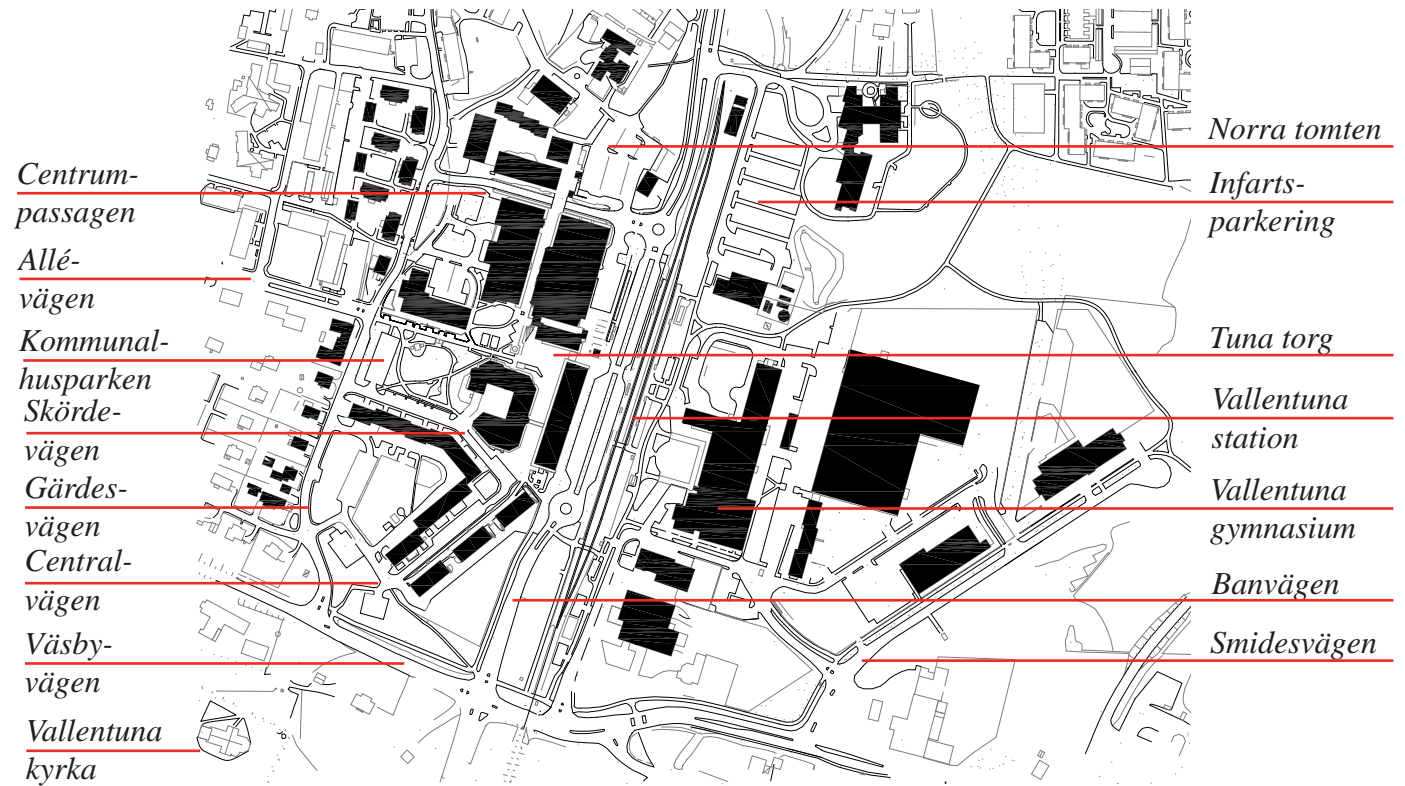
Vallentuna kyrka i Centralvägens förlängning.

Siktlinjer

Siktlinjer och tydliga axlar genom bebyggelsen ger översikt och sammanhang. Byggnationer och växtlighet som blockerar sikten bidrar till minskad överblickbarhet och ökad otrygghet som följd.

Siktlinjer kan även användas för att gestalta gaturummet. Utformningen av Centralvägen är ett bra exempel. Kyrkan i fonden av Centralvägen ger ett vackert blickfång och en historisk förankring i området.

Den planerade ombyggnationen av Vallentuna trafikplats innebär att Väsbyvägen sänks flera meter och att det blir möjligt att göra en överdäckning av Väsbyvägen. Gärdesvägen kommer att rättas ut och anslutas till Väsbyvägen i en cirkulationsplats.

Överdäckningen kommer att leda till en bättre förbindelse mellan Centralvägen och Vallentuna kyrka för gång- och cykeltrafik. Uträtningen av Gärdesvägen skapar en rak siktlinje norrut från Väsbyvägen.

Allévägens utformning och siktlinje mot centrum är viktig. Vägen var en av de första i det moderna Vallentuna och ledde tidigare mot stationen. Tyvärr har Tunahuset byggts i siktlinjen. Ytterligare byggnation i siktlinjen bör undvikas.

Till bibliotek och kulturhuset i Kommunalhusparken ska det finnas siktlinjer från Tuna torg och Skördevägen/Centralvägen.

För att bättre integrera området öster om Roslagsbanan bör siktlinjerna över järnvägen förbättras. Förslagsvis genom att växtlighet klipps och stråken blir genare.

Siktlinjerna längs Allévägen, Centralvägen och Tuna torg ska bevaras vid fortsatt utbyggnad.

Bibliotek och kulturhuset i Kommunalhusparken ska ligga i siktlinjen från Tuna torg, Skördevägen/Centralvägen och vara ett landmärke i Vallentuna centrum.

Bostäder längs Allévägen.

Illustration av framtida uformning av Allévägen. Alléhuset till höger, bibliotek och kulturhuset till vänster. Illustration av WSP Landskapsarkitektur, ansv Eva Åberg.

Bebyggelsen i Vallentuna centrum

I Vallentuna centrum finns tidstypisk bebyggelse från olika decennier, putsade hus från 1950-talet och tegelbyggnader från 1980-talet. Material och färgsättning bidrar till ett samlat helhetsintryck.

Bebyggelsen har en måttfull skala med tre till fyra våningar. Byggnadshöjderna har bl a av respekt för Vallentuna kyrka hållits lägre än kyrktornet.

Bebyggelsen i centrum varierar. COOP ligger i en envånings byggnad med garage i souterrain mot Banvägen medan Alléhuset har en bottenvåning med butiker följt av tre våningar med kontor och bostäder.

Öster om Roslagbanan dominerar industribebyggelsen. Byggnaderna har en robust karaktär och området har en blandning av plåtbyggnader och mer genomarbetad tegelarkitektur. Industribebyggelsen dominerar miljön.

Några av byggnaderna från 1980-talet, som t ex Tärningen, ger ett grovt intryck.

De vanligaste fasadmaterialet är tegel och puts. Fasaderna är i huvudsak ljusa. Färger som återkommer är tegelrött och tegelgult, varmt rosa, ljusgult, ockra och grönt. Delar av fasaderna betonas med färgad plåt i kombination med glas.

Förslag till ny bebyggelse vid Tärningen. Utbyggnaden tar hänsyn till siktlinjen mellan centrums delar. Illustration av ÅWL arkitekter.

Taken är företrädesvis klädda med tegelpannor eller tegelfärgade betongpannor. Även plåttak förekommer.

Detaljer som skyltfönster och skärmtak är i flera fall gjorda av mörkbrun plåt. Fönsterbanden förstärks i vissa fall med en kraftig balk på ovansidan.

Trots skyltfönster så har flera fasader, p g a uformning, material och invändig planering, ett slutet intryck. Kraftiga skärmtak i kombination med mörka detaljer bidrar till detta.

Riktlinjer för utformning

Ny bebyggelse ska samverka med befintlig miljö i skala, detaljer, gedigna material och en ljus färgverkan.

Samverkan betyder inte upprepning av formspråk och material. Tvärtom bör nya byggnader ha egna arkitektoniska kvalitéer. Ny bebyggelse ska kunna samverka med befintlig miljö och ändå ha ett tydligt modernt arkitektoniskt uttryck.

Byggnadernas höjd ska vara måttlig. I huvudsak ska byggnader innehålla tre - fyra våningar. I särskilda lägen, t ex hörnet vid Tärningen, kan fem våningar prövas.

Indragna takvåningar eller inredda vindsvåningar bör generellt tillåtas.

*Förslag på utbyggnad av Tunahuset.
Illustration av ÅWL arkitekter.*

För att bevara centrumets skala bör inte byggnaderna bli för stora. Större byggnader bör brytas ned i mindre volymer.

Sammanhängande fasader bör inte bli för långa. En tumregel kan vara en indelning i cirka 20–25 meter breda fasadpartier.

En tillbyggnad av Tärningen ska maximalt följa vägglinjen på Alléhuset i söder och vägglinjen på Tärningen i öster.

Byggnader ska vända framsida och huvudentréer mot gator och torg. Entréer bör tydligt markeras i fasad. Entréer bör vara genomgående så att de blir upplysta från två sidor.

I centrumområdet ska det finnas butiker i bottenvåningen. Verksamheterna ska annonseras utåt med skyltfönster.

Vid förtätning i centrum bör t ex Tunahuset byggas om så att butikerna i bottenvåningen öppnar sig mot Banvägen.

Byggnader som teknikhus och förråd ska ha en prydlig utformning som samspelar med övrig bebyggelse.

Utformningen av offentliga byggnader bör ägnas särskild omsorg. Dessa blir en måttstock på vilka krav som ställs på utformningen i Vallentuna.

*Förslag på utbyggnad av Tärningen.
ÅWL arkitekter.*

Bebyggelse ska kunna ha ett modernt uttryck men ändå samverka med befintlig miljö.

Byggnader ska inte vara högre än 4 - 5 våningar.

Stora byggnadskroppar bör brytas ned i mindre delvolymmer.

Vid nybyggnation ska anpassning ske till skala, helhet, detaljer och gedigna material.

Lokaler för verksamheter ska ha skyltfönster och entréer mot gator och torg.

Skyltning

Skyltning utgör naturliga inslag i den offentliga miljön. Upplevelsen av skyltningen beror till stor del på utformning och placering.

Väl genomförd skyltning är tydlig och bidrar till att förbättra orienteringen. Dåligt placerade skyltar skymmer sikt och byggnader.

I Vallentuna centrum upplevs skyltningen som rörig. En sammanhållen utformning av skyltningen saknas. Var handlare har tagit fram egna skyltar och placeringen varierar från byggnad till byggnad.

Det saknas orienteringsskyltar som anger var verksamheter och lokaler finns.

Skyltningen bör underordna sig helheten och anpassas till byggnadens arkitektur. Skyltningen ska utföras med respekt för den byggnad eller miljö där den placeras.

Skyltar bör inte placeras på byggnadsdetaljer som fönster, burspråk mm. Skyltning bör samordnas med byggnadernas fönster- och dörraxlar.

I centrum bör skyltningen ske på fasad eller som flaggskyltning. Flaggskylten hängs ut från fasaden. Skyltarna bör placeras i direkt anslutning till verksamheten. Varumärken och reklam bör i huvudsak hänvisas till skyltfönster.

Om skylten placeras högre än bottenvåning eller skärmtak ska skylten utföras med frilagda bokstäver. Frilagda bokstäver skymmer mindre och kan lättare anpassas till byggnadens utformning.

Välutformad grupperad skyltning med frilagda bokstäver på Tärningen.

Butiks eller företagsskyltar bör samlas i band eller grupper på fasad.

För all skyltning gäller att den inte får skymma viktiga siktlinjer, vara störande för boende eller inverka negativt på trafiksäkerheten.

Banderoller bör endast accepteras för tillfälliga evenemang eller högtider.

Skyltar på torg och trottoarer, vippskyltar, bör undvikas då de utgör en säkerhetsrisk för handikappade.

Separata skyltpelare kan uppföras vid de större infarterna till centrum.

Välordnad skyltning med upplysta flaggskyltar i Vällingby centrum.

Skyltning får inte skymma viktiga siktlinjer.

Skyltar bör placeras i direkt anslutning till verksamhet.

Skyltar ska utföras med frilagda bokstäver.

Varumärken och reklam ska i huvudsak hänvisas till skyltfönster.

Butiks eller företagsskyltar bör samlas i band eller grupper på fasad.

Den offentliga miljön

Tuna torg, Torggatan, Allévägen och Centralvägen är väl fungerande offentliga rum. De har en trevlig småstadskarakter och är välbesökta. Centrum städas regelbundet vilket ger ett välskött intryck.

Kvällstid kan dock centrum upplevas som ödsligt. Nivåskillnader delar centrum och försämrar överblickbarheten. Markbeläggningen har generellt kraftiga sättningar och ytorna är slitna. Detta ger ett dåligt intryck och försämrar tillgängligheten.

Den lekutrustning som finns är sliten och uttjänt, men den är livligt använd och detta vittnar om att funktionen är rätt.

De offentliga rummen i Vallentuna centrum ska kännetecknas av hög kvalitet, vare sig de är i privat eller allmän ägo.

Entréerna

Entréerna till centrum är otydliga. Vid Norra tomten är trafiksituationen komplicerad, sambandet med gågatan och centrum är oklart och nivåskillnader försvårar tillgängligheten.

Vid Vallentuna station vänder Tunahuset och Torghuset slutna fasader mot Banvägen. Miljön är rörig med många olika element. Gatukök, telefonkiosk, skyltar, skärmtak mm står delvis i stråken och siktlinjen in mot Tuna torg.

Vid korsningen Allévägen/Gärdesvägen är det svårt för förstagångsbesökaren att förstå var

Skiss på ombyggnad av Torghuset. Illustration av ÅWL arkitekter.

centrum ligger. Parkeringen vid Gärdesvägen och parkens växtlighet skymmer centrum. Allévägens olika nivåer försvårar tillgängligheten.

Vid ny- eller ombyggnation i dessa lägen bör särskild omsorg läggas på byggnadernas utformning. Byggnaderna ska öppna sig mot centrum entréer. Miljöerna kring entréerna ska vara tydliga och ordnade. Människor ska lockas

in mot centrum.

Entréerna till centrum är bra skyltlägen. Vid utformningen av byggnader mot centrums entréer bör fasaderna utformas så att det finns naturliga platser för skyltning.

Två platser som kan komma att utvecklas till viktiga entréer till centrum finns vid korsningen Skördevägen /Centralvägen samt vid Pingstkyrkan och Norra tomten.

Tuna torg

Tuna torg är Vallentuna centrums mitt.

Torget är en offentlig plats som ska fungera både till vardags och till fest. Till vardags ska det fungera som marknads- och mötesplats. Och vid högtider och manifestationer ska det kunna fungera för större folksamlingar.

Den lätta, ljusa atmosfären är viktig att hålla kvar vid kommande omvandling av torget.

Sambanden mellan de olika nivåerna kring torget måste förbättras. En ny trappa måste byggas.

Trappan bör utformas så att den blir en naturlig avgränsning av torget. För torget vore det bra med en utbyggnad av Tärningen. En ny byggnad skulle stärka torgets rumslighet.

Skiss på hur Tuna torg kan förnyas. Höjdskillnaderna tas upp med en ny ramp och med gradängar. Illustration av WSP Landskapsarkitektur, ansv Eva Åberg.

Vid en utbyggnad av Tärningen måste Tuna torgs samband med bibliotek och kulturhuset samt Torggatan noga studeras.

Bottenvåningen på Tärningen bör avfasas för förbättrad sikt och för att stärka sambanden mellan torgytorna.

Centrum behöver en ny scen för uppträdanden och evenemang. Paviljongen vid torget försvinner om Tärningen byggs ut.

En ny trappa skulle kunna fungera som scen/estrada.

Höstfest i Vallentuna centrum. EMD uppträder.

*Skiss på hur området mellan Tunahuset och Kommunhuset kan förnyas.
Illustration av WSP Landskapsarkitektur, ansv Eva Åberg*

Torghandel längs Valby langade

Det är viktigt att torgets utformas så att aktiviteter som torghandel och uteserveringar fungerar väl. Dessa verksamheter bidrar till att skapa en levande torgmiljö och bör därför uppmuntras.

Torghandeln ska utformas och skötas så att den blir en tillgång i den offentliga miljön. Handel bör ske i välordnade stånd med tak av markisväv. När försäljningen är slut för dagen ska stånden kunna plockas bort.

Julmarknad på Tuna torg.

*Sambanden mellan torgets olika nivå-
skillnader måste förbättras.*

En ny funktionell trappa behövs.

*En ny offentlig plats för uppträdanden och
evenemang behövs i anslutning till torget.*

*Sambandet mellan Tuna torg,
bibliotek och kulturhuset och Torgatan
måste studeras noga.*

Fickpark i Enköping.

Det gröna

Det är viktigt att det finns en sammanhållen grönstruktur i centrum. Den befintliga gröna stommen i Vallentuna centrum utgörs genomgående av mindre lämpliga växtmaterial. På gågatan växer körsbärsträd vilka kräver ständig beskärning för att begränsas i omfång. Körsbär klarar inte hård beskärning utan att drabbas av olika skador.

Vidare finns ett antal hästkastanjer som fullvuxna utgör stora landskapsträd vilket gör att de också kräver kontinuerlig beskärning för att passa in i den begränsade skalan.

Både körsbär och hästkastanj har den tråkiga egenskapen att de ger bär och kastanjer som bidrar till nedskräpning samt att de lockar till sig fåglar.

Som häckväxter har olika sorter valts - en del ska

inte beskäras, med påföljden att de som friväxande häckar inte fungerar i torgmiljön varför de påtvingas beskärning med ett dåligt resultat som följd.

Nämnas bör ändå att det i Vallentuna centrum finns gröna element som är rätt i miljön - till exempel lind på gågatan vid ICA (den tål beskärning).

I centrum finns ett antal äldre träd som ingått i allén längs Allévägens. Dessa träd bör bevaras som miljöskapande element.

Den nya planteringen längs med Banvägen är föredömligt utförd både m.a.p. ett bra växtmaterialval och den är också planerad med ett estetiskt öga. Generellt sköts träd, buskar och häckar så att de ger ett ordnat intryck.

Tillkommande gröna element (träd, buskar och planteringar) bör väljas så att deras form, framtida utveckling o.dy. stämmer överens med platsens förutsättningar. Vidare skall växterna korrespondera med platsen m.a.p. estetik, siktlinjer, flöden, skalan (både i plan och på höjden) och rumsbildningar.

Impediment och andra bortglömda ytor skulle kunna omvandlas till fickparker. Då skulle grönstrukturen i centrum kunna förbättras, trivselen och de estetiska värdena i centrum skulle öka.

För att förstärka Vallentunas småstadskaraktär samt för att skapa sociala mötesplatser kan mindre ytor med funktioner för lek kilas in på valda platser över hela centrumområdet.

Det handlar om små, fantasifulla element som

Lekskulpturer i Enköping.

Bravurnummer av Sonja Pettersson

lockar till spontan lek, dvs inga anlagda lekplatser i vanlig mening.

Ny växtlighet ska väljas så att de stämmer överens med platsens förutsättningar.

Små ytor för spontan lek, gärna med konstnärlig inslag bör ordnas.

Befintliga buskage och planteringar ska hållas väl klippta.

Konstnärlig utsmyckning

Vallentuna centrum saknar helt konstnärliga utsmyckningar. Konstnärlig gestaltning ska vara ett självklart inslag i den offentliga miljön; den bidrar till glädje, trygghet och trivsel.

Program för konstnärlig gestaltning bör inarbetas i alla projekt som rör de offentliga miljöerna. Den konstnärliga utsmyckningen bör vara utformad så att det finns ett tydligt förhållande till platsen.

En målsättning bör vara att en procent av byggkostnader i offentliga miljöer avsätts för konstnärlig utsmyckning

Möbler som soffor och lekredskap kan också vara en del av den konstnärliga utsmyckningen.

Kommunalhusparken

Utbyggnaden av ett nytt bibliotek och kulturhus pågår i Kommunalhusparken.

Utbyggnaden begränsas så att en del av parken kan bevaras. I anslutning till bibliotek och kulturhusets entré ska ett kulturtorg anläggas. En yta som kan användas för utställningar och andra evenemang.

Det nya biblioteket ska synas tydligt från Tuna torg. Platsens samband med de omgivande torgytorna och gångstråken måste förbättras.

En illustration av det nya bibliotek och kulturhuset som är under uppförande i Vallentuna centrum. Fönstret mot Tuna torg kommer kännetecknas av ett glaskonstverk gestaltat av Kristoffer Zetterstrand.

Möblering

Utformningen och placeringen av möblerna i den offentliga miljön är viktiga. Sittplatser och uteserveringar bidrar till folkliv och trivsel. Möbler som bänkar, pollare, papperskorgar m.m. ger stabilitet åt det offentliga rummet.

I Vallentuna centrum saknas en sammanhållen och enhetlig möblering. Olika typer av armaturer och bänkar ger ett rörigt intryck.

Ombyggnationerna som utfördes längs med Banvägen har dock resulterat i en bra helhet. Området har fått en genomtänkt möblering som hänger väl ihop med stationens utformning.

Möblerna i centrum bör vara enhetliga. Variationer kan förekomma i de olika rummen/stråken, men en gemensam röd tråd ska finnas.

Konst bör inarbetas i alla projekt som rör de offentliga miljöerna.

Det nya bibliotek och kulturhuset ska synas tydligt från Tuna torg.

Parkens samband med de omgivande torgytorna och gångstråken måste förbättras.

Utformningen av möbler och armaturer i centrum ska vara enhetlig.

För att förbättra tillgängligheten för synskadade kan gångstråk markeras med plattor.

Tillgänglighet

De offentliga platserna ska vara tillgängliga för alla. Överlag är centrum tillgängligt, det finns ramper för rullstolsburna och bänkar att vila på. Men nivåskillnader och ojämnheter i markbeläggningen försvårar.

Jämnare markbeläggningar underlättar för äldre och synskadade. För rullstolsburna kan tillgängligheten förbättras med ramper med vilplan. För synskadade kan tillgängligheten förbättras om stråken går att avläsa i markbeläggningen. Stråken bör utformas för funktion men och också ur en estetisk synvinkel. Detta uppnås bäst genom att stråken utformas som en del av markbeläggningen.

Bänkar bör placeras så att de finns inom synhåll från en bänk till nästa.

Trygghet

Trygghet måste ses ur olika individers perspektiv - män, kvinnor, barn, ungdomar och äldre upplever alla trygghet på olika sätt.

Viktigt för trygghetskänslan är belysning, sikt och tillgänglighet.

Vallentuna centrum upplevs av en del som otryggt kvällstid. Det finns delar som är dåligt upplysta och saknar folkliv kvällstid. Vidare finns det områden som upplevs som rena bak-sidor. I kvällsmörker och med dålig belysning blir sådana miljöer direkt otrygga. Belysning av de offentliga platserna är mycket viktigt.

För att miljöer ska upplevas trygga krävs att de sköts och underhålls. Miljöer som tillåts bli skräpiga och förfalla, upplevs snart otrygga.

Vid restaurangerna i centrum kan det på helgkvällar samlas mycket folk. Vissa upplever det som otryggt, medan andra tycker det blir tryggare när det finns människor i närheten.

En utbyggnad av bostäder i centrum skulle bidra till mer folk i centrum på kvällar och helger. Samtidigt skulle den sociala kontrollen öka.

I Tellusområdet finns flera områden som upplevs otrygga. Miljön är storskalig, det saknas bostäder och flera av gatorna saknar genomgående trafik. Ett av grundproblemen är att vägnätet ursprungligen är byggt för tung trafik, inte för promenader. Flera av vägarna är

återvändsgränder. Detta kan upplevas som otryggt då det endast finns en möjlig reträttväg.

Gym- och simanläggningen och andra verksamheter har dock bidragit till att delar av området är befolkat kvällstid.

Bebyggelsen i centrum bör utformas så att antalet hörn och prång som minskar sikten minimeras.

En vacker miljö upplevs som tryggare. Konstnärlig gestaltning är därför ett viktigt inslag i den offentliga miljön.

De offentliga platserna ska skötas och underhållas så att de upplevas som trygga.

För bekämpning av klotter ska Vallentuna kommuns klotterpolicy användas.

Byggnader, kvarter och offentliga platser ska utformas med god tillgänglighet och överblickbarhet.

Belysning

Vallentuna centrum saknar en sammanhållen belysningsplan. Delar av centrum har en dålig belysning. På en del platser skymms belysningen av växtlighet och på andra platser saknas belysning. Dessutom varierar typen av armatur.

God belysning är avgörande för tryggheten.

Belysning av de offentliga miljöerna, vägar och gångstråk ska utföras så att miljöerna upplevs som trygga. Särskild omsorg bör läggas på belysningen där människor rör sig.

Släckta lampor upplevs som mycket negativt. Belysning får t. ex inte upphöra mitt i stråk så att det plötsligt blir mörkt. Dessutom är underhåll och skötsel mycket viktigt.

Belysningen bidrar till att gestalta de offentliga rummen. Belysningen kan lyfta fram estetiska kvalitéer i bebyggelse och växtlighet. Med rätt ljussättning kan torg och parker bli levande miljöer även när det är mörkt. Belysning kan t ex placeras i mark för att förstärka stråk eller belysa träd underifrån.

Gator, torg ska vara väl belysta både ur funktionell och estetisk synvinkel.

Belysning ska inte vara bländande.

Armaturerna ska var enhetligt utformade och omsorgsfullt placerade.

Offentlig möblering i Uppsala, belysning och bänkar i enhetlig utformning.

Trafik

Trafiksituationen i Vallentuna är problematisk. Järnvägskorsningen vid centrum orsakar långa köer och väntetid. Banvägen belastas av både busstrafik och trafik till centrum.

I strukturplanen för centrala Vallentuna redovisas en övergripande utbyggnad av gatunätet. Att genomföra strukturplanens kommer att ta lång tid. I strukturplanen betonas att huvud- och lokalgator i centrala Vallentuna ska få karaktär av gator istället för vägar.

Ombyggnaden av Vallentuna trafikplats kommer att resultera i en planskild cirkulationsplats under järnvägen, vilket kommer att förbättra framkomligheten avsevärt genom Vallentuna.

För att förbättra tillgängligheten från har Lindholmsvägen fått en ny sträckning. Nya Lindholmsvägen ansluter till den förlängda Smidesvägen vid infarten till Vallentuna IP. Smidesvägen kommer att anslutas till Angarnsvägen via en ny cirkulationsplats när Vallentuna trafikplats byggs om.

Vid genomförande av den planskilda järnvägskorsning kommer Gärdsvägens anslutning flyttas västerut.

Skördevägen ska förlängas till cirkulationsplatsen på Banvägen så att det blir ytterligare en infart till centrum.

För att ge huvud- och lokalgator i centrala Vallentuna mer stadskaraktär ska dessa kantas av trädrader. Träd bidrar till att förstärka stråken genom bebyggelsen och att ge vägarna en tydligare rumslighet.

Gång- och cykelstråk till viktiga målpunkter i centrala Vallentuna ska vara utformade så att de blir attraktiva och tydliga i stadsbilden. För att markera stråkens kan dessa avgränsas med plattor eller gatsten.

Gatorna i centrala Vallentuna ska kantas av alléer.

Vägarna i Vallentuna ska ha karaktär av gator istället för vägar.

Gång- och cykelstråk till viktiga målpunkter ska vara utformade så att de blir attraktiva och tydliga i stadsbilden.

Parkering

I Vallentuna centrum är parkeringsplatserna fördelade på flera olika platser. Fördelen med det är att det inte finns flera stora parkeringsytor som dominerar miljön. Nackdelen är att det kan vara svårt att hitta en parkeringsplats.

Lätt tillgängliga parkeringsplatser är viktigt för centrumets attraktivitet. Om besökaren tvingas leta parkeringsplats är risken stor att man åker någon annanstans nästa gång.

En effektivisering och samordning av parkeringsplatserna i centrum är därför nödvändig. För att ge en tydlig bild över parkeringssituationen bör parkeringarna skyltas redan vid infarten till centrum.

Antalet lediga platser bör redovisas såväl vid infarterna till centrum som vid infarten till varje parkeringsyta. Skyltlägen bör finnas längs Väsbyvägen och Angarnsvägen.

Vid nybyggnation i centrum ska tillkommande parkeringsbehov ordnas i nya källargarage. Alternativt köps plats i parkeringshuset ovanpå ICA.

Parkering på gata bör ske som kantstensparkering.

Större parkeringsytor bör delas upp i mindre ytor som omgärdas av träd och buskar, för att inte dominera i stadsbilden.

Vid nybyggnation ska kommunens parkeringsnorm användas vid beräkning av parkeringsbehov.

Vackert gaturum vid Valby langade. Tåliga material och bra utformning skapar en funktionell och estetisk miljö.

Berget, garage och bostadshus i Örestad, Danmark. BIG arkitekter.

Vägen till parkeringarna ska markeras redan vid infarten till centrum.

Skyltar med information var lediga parkeringsplatser bör ordnas.

Vid nybyggnation i centrum ska parkeringsbehovet beräknas utifrån kommunens parkeringsnorm.

Större parkeringsytor bör delas upp i mindre enheter med träd och buskar.